

Kadri Ahmet Bey (Kürkçü) (1882-1952)

1882'de Diyarbakır'da doğan Kadri Ahmet Bey'in ismi seçim mazbatasında "*Kadri*" olarak düzenlendi; ancak tutanaklara "*Kadri Ahmet*" şeklinde kaydedildi. Babası Ahmet, annesi Fatma Hanım'dır. İlk ve ortaöğrenimini Siverek İptidai Mektebi ve Rüştiyesinde tamamladı. Daha sonra Diyarbakır Mülkî İdadisi ve Erzurum ve Şam Askeri İdadilerinde öğrenim görerek 15 Ocak 1901'de Harbiye Mektebine girdi. 19 Nisan 1904'te piyade teğmen rütbesiyle mezun olarak III. Ordu emrinde Razlık'daki 65. Alayda görevlendirildi. Sınırdaki 4 yıl hizmet ettikten sonra Meşrutiyetin ilanında Selanik Zabita Talimgâhı'na tayin olundu. 12 Nisan 1910'da üsteğmenliğe yükseltilerek 5. Kolordu 68. Alaya nakledildi. 3 Haziran 1911'de jandarma sınıfına seçilerek Gevgili Taburu Tikveş Komutanlığına atandı. 25 Aralık 1912'de kısa süreliğine 38. Fırka'da görev yaptıktan sonra 5. Redif birliğine bağlandı. Menlik ve Nevrokop Jandarma Bölük Komutanı olarak tayin edildi. 27 Mayıs 1913'te Birecik, 15 Aralık 1915'te Halep'te görevlendirildi. Rütbesi 1 Mart 1914'te yüzbaşılığa yükseltildi. I. Dünya Savaşı'nda ordunun geri hizmetlerinde Tahıl ve Menzil Ambarı Müfettişliğinde ve bir süre Halep Merkez İlçesi Cebeli Bereket ve Reyhanîye Kaymakam Vekilliklerinde bulundu. 9 Nisan 1918'de İskenderun Jandarma Tabur Komutan Vekilliğine getirildi. 6 Nisan 1919'da kıdemli yüzbaşı olarak Diyarbakır Jandarma Alayına atandı. Bu görevde iken TBMM'nin I. Dönemi için yapılan seçimlerde 95 oy alarak Diyarbakır ve Siverek'ten milletvekili oldu. Kadri Ahmet Bey bu durumda Diyarbakır Milletvekilliğini tercih ederek 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisinin açılışında hazır bulundu. Mecliste dâhiliye, tasarı, irşâd, sıhhiye ve içtimaî muavenet, tapu-kadastro encümenliklerinde görev aldı.

Parlamentoda bulunduğu süre boyunca genel kurulda çeşitli konularda öneriler verdi. TBMM I. Dönemdeki siyasi faaliyetlerine baktığımızda 8 Temmuz 1920 tarihli oturumda iç güvenliğe yönelik vermiş olduğu önergede, Milli Müdafaa Vekâletinin cephelerin durumuyla ilgili verdiği bilgiyle, cephelerden gelen bilgilerin arasında farklılık olduğunu söyledi. Bundan dolayı cephelerin teftişi için bir heyetin oluşturulmasını ve bu heyetin de bir rapor hazırlaması gerektiğini belirtti.

İç güvenliğe yönelik olarak verdiği diğer bir önerge Meclisin 22 Eylül 1920 tarihli oturumunda gündeme alındı. Verilen önerge Milli Aşiret Reisi İbrahim Paşazadeler'in Viranşehir'de asayiş bozmasına yönelik çıkardığı isyanın durumun ne

olduğuna dairdi. Ayrıca Kadri Ahmet Bey isyana sebep olan unsurun oradaki memurların halka sert muamele yapması ve bunun sorumlularının da Hükümet'ten kaynaklandığını iddia etmekteydi.

Kadri Ahmet Bey'in verdiği diğer bir önerge de yargıya yönelikti. Meclisin 8 Ocak 1921'de sunulan önergede kumandanların davalara müdahalesi ile ilgili iddialardı. Milli Müdafaa Vekili Fevzi Paşa adliye davalarına kimsenin müdahale edemeyeceğini böyle bir durumda derhal davanın iptal olacağını söyledi. Batı Cephesi'nde Eskişehir-Kütahya muharebeleri devam ederken cephede hizmet etmek için 14 Temmuz 1921 tarihinde Meclis Başkanlığı'na bir takrir verenler vekiller arasında yer aldı.

17 Temmuz 1921'de Milli Müdafaa Vekâletince gösterilecek vatani hizmetlerde bulunmak üzere izinli olarak bir süre Meclisten ayrıldı. 1923 Genel Seçimlerinde Siverek'ten tekrar milletvekili seçildi. 11 Ağustos 1923'te Mecliste yemin ederek görevine başladı.

TBMM II. Döneminde de çeşitli konularda teklif ve önergeler vermenin yanı sıra söz alarak düşüncelerini belirtti. Bu dönemdeki bazı siyasi faaliyetlerine baktığımızda hükümet aleyhine konuşan memurlarla ilgili alınacak tedbirlerin neler olduğuna dair bir önerge sundu. Diğer bir önerge ise memurlara yapılması düşünülen kooperatiflerle ilgili ticaret bakanlığına dair çalışmasıdır. Konuyu üç defa genel kurul gündemine getirdi.

Yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz önergelerin dışında Kadri Ahmet Bey ulaşım, bayındırlık ve askeri konulara dair verdiği önergelerle I.ve II. Dönem parlamentoda en aktif görev yapan milletvekillerindendir.

Siyasi kişiliğinin yanında askerlik hizmetinden dolayı 1924 yılında binbaşı rütbesine yükseltildi. 1927 yılında askerlikten emekli oldu. Daha sonra Ankara, Adana ve Bursa Ticaret ve Sanayi Odalarında görev aldı. En son olarak beş yıl çalıştığı Ticaret Borsası Genel Katipliğinden 1949 yılında ayrıldı. Evli ve altı çocuk babası olan Kadri Ahmet Kürkcü, 12 Kasım 1952'de İstanbul'da vefat etti.

Yalçın DOĞAN

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri ve Resmî Belgeler

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA) 030/10.5.28.4.

TBMM Albümü (1920-1950) I, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları No:1, Haziran, 2010.

TBMM Arşivi, Abdulkadir Kadri Kürkcü'nün Tercüme-i Hal Kâğıdı.

TBMM Arşivi, Kadri Üçok'un I. Devre Seçim Mazbatası.

TBMM Zabıt Ceridesi, D I / C 4, s.264.

TBMM Zabıt Ceridesi, D I / C 8, s.148.

TBMM Zabıt Ceridesi, D I / C 11, s.279.

TBMM Zabıt Ceridesi, D II / C 1, s.4.

TBMM Zabıt Ceridesi, D II / C 1, s.623.

TBMM Zabıt Ceridesi, D II / C 20, s.286.

Telif Eserler

BEYSANOĞLU, Şevket, **Bütün Cepheleriyle Diyarbakır**, İstanbul 1963.

BEYSANOĞLU, Şevket, **Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi-Akkoyunlulardan Cumhuriyete Kadar**, C II, Diyarbakır 1996.

ÇAĞLAYAN, Ercan, **Tek Parti Döneminde Diyarbakır**, (Basılmış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem**, III, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1993.

DEMİREL, Ahmet, **Birinci Meclis'te Muhalefet İkinci Grup**, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.

DEMİREL, Ahmet, **İlk Meclis'in Vekilleri Millî Mücadele Döneminde Seçimler**, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

İLYAS Ahmet, "I. ve II. Dönem TBMM'de Siverek ve Urfa Milletvekilleri ve Faaliyetleri", **Tarih Okulu Dergisi**, Eylül-2015, S XXIII, s.347-361.

KANSU, Mazhar Müfit, **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber**, II, TTK Yayınları, Ankara 2009.

Ekler:

